

**A pénzmosásra vagy a terrorizmus finanszírozására utaló adatok, tények,
körülmények megállapításakor figyelembe veendő szempontok
(továbbiakban: indikátorok, kockázati tényezők)**

1. Az üzleti kapcsolat létesítésekor az alábbi kockázati tényezőkre kell különösen figyelemmel lennie a szolgáltatónak:

- a) a jogi személy vagy jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet ügyfél képviselőjében eljáró természetes személy nem valós tájékoztatást ad a szolgáltatónak az ügyfél tevékenységi körére vonatkozóan;
- b) a jogi személy vagy jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet ügyfél képviselőjében eljáró természetes személynek nincs kellő ismerete az ügyfél tevékenységéről és működésének körülményeiről;
- c) az ügyfél képviselőjeként megjelent személy képviselői vagy tulajdonosi jogosultságát nem tudja igazolni.
- d) az ügyfél képviselőjében eljáró természetes személy által a szolgáltató számára a tényleges tulajdonos adatainak megadása során tett nyilatkozat ellenőrzése nem vezet eredményre;
- e) a jogi személy vagy jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet ügyfél vezető tisztségviselője, tényleges tulajdonosa stratégiai hiányosságokkal rendelkező, kiemelt kockázatot jelentő harmadik ország állampolgára, vagy ott lakóhellyel rendelkezik;
- f) a jogi személy vagy jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet ügyfél valamely stratégiai hiányosságokkal rendelkező, kiemelt kockázatot jelentő harmadik országban bejegyzett gazdasági társaság leányvállalata, vagy szervezet magyarországi képviselője;
- g) az ügyfél stratégiai hiányosságokkal rendelkező, kiemelt kockázatot jelentő harmadik országban bejegyzett társasággal létesít, folytat gazdasági kapcsolatot.

2. Az üzleti kapcsolat fennállása során, a monitoring keretében az alábbi kockázati tényezőkre kell különösen figyelemmel lennie a szolgáltatónak:

2.1. A számviteli nyilvántartásokban talált egyezőtlenések, beleértve az alábbiakat:

- a) olyan ügyletek, amelyeket nem rögzítenek teljesen vagy időben, vagy amelyeket nem megfelelően rögzítettek az összeg, a beszámolási időszak, a besorolás vagy a gazdálkodó egység politikája tekintetében
- b) alá nem támasztott vagy nem engedélyezett egyenlegek vagy ügyletek
- c) utolsó pillanatban tett helyesbítések, amelyek jelentősen befolyásolják a pénzügyi eredményeket
- d) arra vonatkozó bizonyíték, hogy a munkavállalóknak olyan rendszerekhez és nyilvántartásokhoz van hozzáférésük, amelyek nincsenek összhangban a jóváhagyott feladataik elvégzéséhez szükségesekkel

2.2. Ellentmondásos vagy hiányzó bizonyíték, beleértve az alábbiakat:

- a) hiányzó dokumentumok

- b) olyan dokumentumok, amelyeket úgy tűnik, megváltoztattak
- c) fénymásolt vagy elektronikusan átküldött dokumentumokon kívül más nem áll rendelkezésre, amikor a dokumentumok eredeti formájukban vélhetően léteznek
- d) jelentős megmagyarázatlan tételek az egyeztetés során
- e) szokatlan változások a mérlegben, a tendenciákban vagy a pénzügyi kimutatás fontos mutatóiban vagy kapcsolataiban – például a követelések gyorsabban nőnek, mint a bevételek
- f) következetlen, pontatlan vagy valószínűtlen válaszok a vezetéstől vagy a munkavállalóktól az interjúk vagy elemző eljárások során
- g) szokatlan eltérések a gazdálkodó egység nyilvántartásai és a megerősítésre kapott válaszok között
- h) nagyszámú követel tétel és egyéb helyesbítés a követelés-nyilvántartásokban
- i) megmagyarázatlan vagy nem megfelelően megmagyarázott különbségek a követelések analitikája és az összesítő számla között, vagy az ügyfelek kimutatásai és a követelések analitikája között
- j) hiányzó vagy nem létező törölt csekkek olyan körülmények között, ahol a törölt csekkek rendszerint visszakerülnek a gazdálkodó egységhez a bankszámlakivonattal
- k) jelentős mértékű hiányzó készlet vagy fizikai eszköz
- l) rendelkezésre nem álló vagy hiányzó elektronikus bizonyíték, amely nincs összhangban a gazdálkodó egység bizonylatmegőrzési gyakorlataival vagy politikáival
- m) a vártnál kevesebb válasz a megerősítésekre vagy a vártnál nagyobb számú válasz
- n) a gazdálkodó egység nem tud bizonyítékkal szolgálni a kulcsfontosságú rendszerek fejlesztésére és a programváltoztatások tesztelésére, valamint a tárgyévi rendszerváltoztatások és alkalmazások bevezetési tevékenységeire vonatkozóan.

2.3. Problémás vagy szokatlan kapcsolatok a szolgáltató és a vezetés között, beleértve az alábbiakat:

- a) hozzáférés megtagadása nyilvántartásokhoz, eszközökhöz, bizonyos munkavállalókhöz, ügyfelekhez, szállítókhöz vagy másokhoz, akiktől esetleg könyvvizsgálati bizonyítékot lehet szerezni
- b) hozzáférés megtagadása a kulcsfontosságú informatikai munkatársakhoz és eszközökhöz, beleértve a biztonsági, üzemeltetési, és rendszerfejlesztői munkatársakat

2.4. Egyéb körülmények:

- a) a vezetés hajlandóságának hiánya arra vonatkozóan, hogy a szolgáltató külön találkozzon az irányítással megbízott személyekkel
- b) olyan számviteli politikák, amelyek az ágazati normáktól eltérőeknek tűnnek.
- c) gyakori változások a számviteli becslésekben, amelyeket úgy tűnik, nem a megváltozott körülmények eredményeznek.

3. A pénzmosás megtörténtének lehetőségére utaló további adatok, tények, körülmények:

A pénzmosásra, vagy a terrorizmus finanszírozására utaló adat felmerülése során a szolgáltató kiemelten figyelmet fordít az ISA 240. és 250. témaszámú könyvvizsgálati standardban leírtak betartására és betartatására.

A szolgáltatóknak az általános, illetve szokásos üzleti tevékenysége során tudomására jutott információk, adatok alapján kell a pénzmosásra vagy a terrorizmus finanszírozására utaló adat, tény, körülmény tekintetében a Pmt.-ben előírt bejelentési kötelezettséget teljesíteni.

A szolgáltatók a tranzakciók lebonyolításában közvetlenül nem vesznek részt, így azokat megakadályozni nem tudják, azok hatásaival jellemzően csak utólag (jellemzően több hónapos késéssel) találkozhatnak.

A szolgáltatók – a rájuk vonatkozó szakmai előírásoknak megfelelően – végzett munkájuk során a tudomásukra jutott információk, adatok összefüggése alapján, az egyéb pénzmosásra, vagy a terrorizmus finanszírozására utaló adatokkal kapcsolatban álló tények és körülmények mérlegelésével kötelesek eldönteni, hogy az adott ügylet utal-e a pénzmosásra, vagy a terrorizmus finanszírozására.

Az alábbiak tételes példák arra, hogy mely körülmények vethetik fel a pénzmosás megtörténtének lehetőségét a szolgáltatóknál. Az említett eseteket azonban (mint ahogy más, e tárgyban megjelent listákat) nem szabad automatizmusként alkalmazni. A pénzmosási esetek rendkívül változatosak ezért nem nélkülözhető a szolgáltató részéről az eset összes körülményének mérlegelése, a kockázatérzékenységi megközelítés alkalmazása.

Pénzmosás megtörténtének lehetőségére utaló gazdasági események:

1. Fiktív bevételi tételek
2. Túlszámlázások
3. Ésszerűtlen végleges pénzeszköz átvétel
4. Ésszerűtlen tagi kölcsönök felvétele
5. Kötelezettségről a jogosult az ügyfél javára egyoldalúan lemond
6. Pénz átfolyatás
7. Észszerűen nem indokolható tőkeműveletek
8. Szokatlan és indokolatlan nagy összegű készpénzbevételek
9. Leltári többletek

Egyéb (járulékos) körülmények, melyek a pénzmosás megtörténtének lehetőségét erősíthetik:

10. Cégvezetés körülményei
11. Székhely nélküli tevékenység
12. Tulajdonosváltás
13. Szokatlan tőkeműveletek

A pénzmosásra utaló adat, tény, körülmény felmerülésének tekintendő, ha arra utaló adat, tény, körülmény merül fel, hogy a számviteli bizonylaton szereplő pénzeszköz büntetendő cselekmény elkövetéséből származik.

Pénzmosás megtörténtének lehetőségét felvethető gazdasági események rövid bemutatása:

Fiktív bevételi tételek: Pénzmosásra utalhat, ha fiktív bevételi tétel került elszámolásra. Fiktív a bevétel, ha e mögött nem áll teljesítmény. Erre lehet következtetni például abból, ha az ügyfélnél nincs nyoma olyan gazdaságilag ésszerű ráfordításnak, mely a bevételi tételt életszerűvé tenné. Ilyennek lehet értékelni azt az esetet is, ha az ügyfél bizonyos ráfordítási tételek elszámolásának mellőzésére utasítja könyvelőjét. Pl.: szolgáltatás nyújtása az alapvető eszközök, munkaerő megléte nélkül; áru eladás korábbi beszerzés nélkül, vagy irreálisan magas áron, esetleg költségek nélkül (szállítás, raktározás stb.).

Túlszámlázások: Ekkor az ügyfél feltűnően értékaránytalan (gyakran több tízszeres) haszonnal közvetít bizonyos termékeket, szolgáltatásokat. El kell határolni azonban ezt az extraprofit azon esetétől, amikor valami nagyon ritka termék vagy szolgáltatás valamely különleges tulajdonságánál fogva éri a beszerzési érték sokszorosát a vevőnek, vagy amelyhez járulékos kiadások kapcsolódnak az ügyfélnél (pl. felkutatás, restaurálás). Általában nem túlszámlázás a különleges szaktudást magában foglaló szolgáltatás sem. Ilyen esetben a kapcsolódó költségek vizsgálata általában nem ad információt a pénzmosásra. Azonban, ha megállapítható, hogy az ügyfél az értékesített szolgáltatáshoz nem rendelkezik kellő felkészültséggel, vagy nem áll vele szemben igénybe vett (közvetített) alvállalkozó (közreműködő), akkor fiktív bevételi tételként felmerülhet a pénzmosás.

Ésszerűtlen végleges pénzeszköz átvétel: A végleges pénzeszköz átadás-átvétel általában legális, a számviteli- és adószabályokban is rendezett művelet, mellyel szemben nem áll ellenszolgáltatás. Akkor keltheti fel az átvevőnél a pénzmosás megtörténtének lehetőségét, ha az egyéb körülmények alapján nem található ennek ésszerű indoka. Például, ha az átvevő egyébként nyereséges, pénze is van és nem tervez új, forrásait meghaladó tevékenységet, nem törekszik bankhitelre.

Ésszerűtlen tagi kölcsönök felvétele: A tagi kölcsön felvétele, nyújtása – hasonlóan a végleges pénzeszköz átadás-átvételhez – általában legális, szabályozott művelet, mellyel szemben nem áll ellenszolgáltatás. A tagi kölcsön azonban ideiglenes jellegű pénz átadás. Akkor vetheti fel a kölcsönt felvevőnél a pénzmosás megtörténtének lehetőségét, ha az egyéb körülmények alapján nem található ennek ésszerű indoka. Például, ha az átvevő egyébként nyereséges, pénze is van, és nem tervez új, forrásait meghaladó tevékenységet, nem törekszik bankkölcsön felvételére. Felvetheti a pénzmosás megtörténtének lehetőségét a rendszeres, indokolhatatlan tagi kölcsön felvétele különösen akkor, ha annak visszafizetésére láthatóan nem törekszik sem az adós ügyfél, sem annak tulajdonosa, mert a pénzt más úton továbbítja (például aránytalanul olcsó áron eladott termékekkel, vagy más nyilvánvalóan veszteséges tevékenységgel), és ezáltal a kölcsön visszafizetésére nyilvánvalóan nincs is esély.

Kötelezettségről a jogosult az ügyfél javára egyoldalúan lemond: Ezeknél az eseteknél az ügyfél valamilyen (általában bevétellel kapcsolatban keletkezett) kötelezettségének

megfizetésétől mentesül úgy, hogy annak nincs látható, ésszerű indoka. A lemondás a jogosult egyoldalú jognyilatkozata, mely ellenszolgáltatás nélküli. A beszámítás (kompenzáció) nem ilyen művelet, mert ott ellenszolgáltatásként a jogosult is lemond valamely követeléséről.

Pénz átfolyatás: Ez olyan tevékenység, amikor az ügyfél nyilvánvalóan csak közvetít anélkül, hogy bármiféle hozzáadott értéket termelne. Ezzel a pénzmossási út nyújtása érhető el. Felderítése nagyon nehéz és csak szélsőséges esetekben van rá mód. Erre utaló jel lehet például, ha egy ügyfél úgy játszik közvetítő kereskedői szerepet, hogy maga köti meg az ügyleteket, de az adott áru megegyező beszerzési és eladási árán kívül nincs más kiadása, bevétele: tevékenysége a számlázásra és a beérkező számlák befogadására korlátozódik.

Ésszerűen nem indokolható tőkeműveletek: E körbe azok a rövid határidőn belül lezajló tőkeműveletek tartozhatnak, melyek az ügyfél gazdálkodásával és egyéb szempontok alapján (pl. adóoptimalizálás) nem indokolhatóak. Ilyen lehet például egy új tulajdonos nagy összegű tőkeemelése, majd ezen üzletrész rövid időn belül történő értékesítése, majd szintén rövid időn belüli tőkeleszállítással történő pénzkivonás úgy, hogy ezen műveletsornak nem lelhető ésszerű indoka. Fokozza a pénzmossás megtörténtének lehetőségére utaló jelleget, ha az egyes szereplőket a szolgáltató nem tudja azonosítani, illetve, ha az ügyletsorozat indokát előtte nem fedik fel. Általában azonban tőkemozgások nem utalnak pénzmossásra.

Szokatlan és indokolatlan nagy összegű készpénzbevételek: Általában a készpénzműveletek teljesen legálisak, tehát pusztán attól, hogy valamely gazdálkodó készpénzbevételekre tesz szert, még nem követ el szabálytalanságot. A pénzmossás megtörténtének lehetősége akkor vethető fel, ha e nagyobb összegű bevételek szokatlanok az adott tevékenységnél, illetve, ha egyéb ésszerű indok ezekre nincs.

Leltári többletek: Ha egy gazdálkodónál anélkül tapasztalhatók rendszeresen, nagy összegű leltári többletek, hogy annak okai meghatározásra kerültek volna, illetve ezen okok ésszerűek lennének, ezen körülmények utalhatnak pénzmossásra főleg akkor, ha ezen leltári többletek nincsenek összefüggésben a vállalkozási tevékenységgel, illetve anélkül jelennek meg, hogy azokat leltár hiányok kísérnék.

Cégvezetés körülményei: Nyilvánvalóan alkalmatlan személyek – strómanok – igénybevétele a cégvezetéshez, mint hajléktalanok stb. A szolgáltató azt tapasztalja, hogy a céget valójában nem az ügyvezetőként, és tulajdonosként megjelölt személy vezeti, helyette mások adják az utasításokat, még akkor is, ha a vezető jelen van, sőt ő kér telefonon, vagy más módon segítséget tárgyalás közben. E körülmény önmagában csak figyelemfelhívásra alkalmas.

Székhely nélküli tevékenység: Az ügyfél a könyvelőt kéri meg arra, hogy székhelyként bocsássa rendelkezésre saját irodáját, vagy a könyvelő tudomással bír arról, hogy a társaságnak a bejelentett székhelye nem létező. Ugyanúgy alkalmas a figyelemfelhívásra az a körülmény is, ha a könyvelő székhelye indokolatlanul távoli a könyvelt cégtől, és a kapcsolatnak nincsenek előzményei sem.

Tulajdonosváltáshoz kapcsolódó hirtelen, indokolatlan növekedés a forgalomban, vagy annak irányában, melyet nem előz meg sem befektetés, sem más indok.

Szokatlan tőkeműveletek: A könyvvizsgált társaság tevékenysége, illetve tőkeműveletei eltérnek a hasonló tevékenységi körrel dolgozó társaságoktól, indokolatlanul alkalmaz készpénzműveleteket, vagy szokatlan üzleteket köt (indokolatlanul vesz igénybe ügynököt, tanulmányokért fizet ki jelentős pénzeszeget, alkalmaz külföldi közvetítőket)